

בו, עד שבא אברהם אבינו עליו השלום ונכנס לשם, וראה אותו, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי השרת אומרים: אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיו למקום הזה. ראה הנר דולק, ויצא. מיד היתה תאוותו על המקום הזה.

אמר רב הונא, קודם שבא אברהם, רבים היו מבקשים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס. עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

רבי נחמיה פתח, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, מבית המקדש בראו, ומעפר בית המקדש נטל וברא אותו. כיון שבא אותו ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפות, כדגמת עשר חפות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדים ועולים ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה. וכשיבא סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחפתו, וירע בעיניו. מה עשה? נטל נחש כמין גמל ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר? רבי אלכסנדר אמר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אמר, רוח השמאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא וגרשו מגן עדן, וגזר עליו

השלום, ונכנס לשם, וראה אותו, והריח ריח בשמים של גן עדן, ושמע קול מלאכי השרת אומרים, אדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיו למקום הזה. ראה הנר דולק, ויצא. מיד היתה תאוותו על המקום הזה.

אמר רב הונא, קודם שבא אברהם, רבים היו מבקשים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס, עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום.

רבי נחמיה פתח, (שם ב ח) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, מבית המקדש בראו, ומעפר בית המקדש נטל, וברא אותו. כיון שבא אותו, ועמד על רגליו, באו כל הבריות להשתחוות לו.

מה עשה הקדוש ברוך הוא. נטלו משם, והכניסו לגן עדן, ועשה לו עשר חפופות, כדוגמת עשר חפופות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים בגן עדן לעתיד לבא. ומלאכי השרת היו יורדין ועולין, ועושים שמחה לפניו, ונתן לו חכמה עליונה.

וכשיבא סמאל משמי מרום, ראה מעלתו של אדם, ומלאכי השרת משמשים לפניו בחופתו, וירע בעיניו. מה עשה. נטל נחש כמין גמל, ורכב עליו, וירד ופתה אותו, עד שעבר מאמר יוצרו.

ומהו שעבר. רבי אלכסנדר אמר, רוח זנונים נכנס בתוכו. רבי חזקיה אמר, רוח הטומאה היתה בו, ועבר מאמר יוצרו. כיון שעבר, נגלה עליו הקדוש ברוך הוא, וגרשו מגן עדן, וגזר עליו עשר גזירות, ועל חנה

עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל חֲנוּהַ עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל הַנְּחֹשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תִּשְׁעָה גְּזִירוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת, כִּנְגַד אַרְבָּעִים מְלָקִיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּיב הַרְשָׁע בְּבֵית שְׁנַתְחִיב הַרְשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, וְקִבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מֵהוּ שִׁפְתוֹב (תהלים ט) שִׁמְעָה תִּפְלָה ה' וְשׁוֹעֲתִי הַאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תִּחְרַשׁ פִּי גַר אֲנֹכִי עִמָּךְ? דָּוִד הִמְלִיךְ אָמַר אֵת זֶה. שְׁאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חֲמָא, אָמַר דָּוִד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא קְרוֹב לְכָל אוֹתָם שְׁקוֹרְאִים לוֹ.

פְּתַח וְאָמַר הַפְּסוּק הַזֶּה, (שם קמה) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. שֶׁהָרִי כָּל אוֹתָם שְׁקוֹרְאִים בְּאֵמֶת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַרֵּב אוֹתָם וּמְקַבֵּל אוֹתָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ אֵת הַלֵּב.

וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל אָדָם חָשׁוּב לְפָנָיו מִכָּל הַקְּרִבּוֹת וְהַעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהָאָדָם שֶׁם רִצּוֹנוֹ בְּתְּשׁוּבָה, אֵין שְׁעַר בְּכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים שְׁלֹא פוֹתַח אֵלָיו. קְרִבּוֹ שֶׁל אָדָם תְּלוּי בְּלִב וְרִצּוֹן, שִׁפְתוֹב וְהַתְּנִידָה אֲשֶׁר חֲטָא עָלֶיהָ. וְהַתְּנִידָה עָלָיו. וְהַלֵּב תְּלוּי בְּלִב. רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה אָמַר לְחַכְמִים: בְּנִי, חַיִּיכֶם, אֵין קְרוֹב לְפָנָיו הַמָּקוֹם כְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם, וְנוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַקְּרִבּוֹת וְהַעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

מִי שִׁיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית, וְיֹשִׁים לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ, הוּא מְקַרֵּב קְרִבּוֹת שְׁלָם, שְׁנוּחַ לוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמְקַרֵּב לְפָנָיו חֻלְבוֹ וְדָמוֹ וְגוֹפוֹ, וּמְקַרֵּב לְפָנָיו הָאֵשׁ וְהָרִיחַ שֶׁל פִּי. וְהַלֵּב וְהַרִצּוֹן נִקְרָאִים מִזְבַּח כְּפָרָה.

הַקְּרִבּוֹן נִחְלַק לְכַמָּה צְדָדִים, לְכַמָּה חֻלְקִים. הַתַּעֲנִית שֶׁל אָדָם

עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל הַנְּחֹשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאֲדָמָה תִּשְׁעָה גְּזִירוֹת. נִמְצְאוּ אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת, כִּנְגַד אַרְבָּעִים מְלָקִיּוֹת שֶׁנִּתְחַיֵּיב הַרְשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, וְקִבְּלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהֵיאָ שְׁעָתָא. דָּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, מֵאִי דְכָתִיב, (תהלים ט) שִׁמְעָה תִּפְלָתִי ה' וְשׁוֹעֲתִי הַאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תִּחְרַשׁ פִּי גַר אֲנֹכִי עִמָּךְ. דָּוִד מְלַכָּא אָמַר דָּא. דָּאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חֲמָא, אָמַר דָּוִד, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ קְרִיב לְכָל אֵינוֹן דִּקְרָאֵן לֵיהָ.

פְּתַח וְאָמַר הַאי קְרָא, (שם קמה יח) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. דְּהָא כָּל אֵינוֹן דִּקְרָאֵן בְּאֵמֶת לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיב לוֹן, וּמְקַבֵּל לוֹן, וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָא בְּעֵי.

וְרַעוּתָא דְּבַר נֶשׁ, חָשִׁיב קַמִּיהָ מִכָּל קְרִבּוֹתֵין וְעַלְיוֹן דְּכָל עַלְמָא. כִּיּוֹן דְּבַר נֶשׁ שְׁוִי רַעוּתִיהָ בְּתְּשׁוּבָה, לִית תְּרַעָא בְּכָל אֵינוֹן רְקִיעִין, דְּלֹא פְּתַח לְגַבִּיהָ. קְרִבּוֹתָ דְּבַר נֶשׁ, בְּלָבָא וְרַעוּתָא תְּלִיא. דְּכָתִיב, (ויקרא ה) וְהַתְּנִידָה אֲשֶׁר חֲטָא עָלֶיהָ. (שם טז כא) וְהַתְּנִידָה עָלָיו. וְכוּלָּא בְּלָבָא תְּלִיא.

רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה אָמַר לְחַכְמִים. בְּנִי, חַיִּיכֶם, אֵין קְרוֹב לְפָנָיו הַמָּקוֹם, כְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם, וְנִיחָא קַמִּיהָ יוֹתֵר מִכָּל קְרִבּוֹתֵין וְעַלְיוֹן דְּכָל עַלְמָא.

מֵאֵן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא, וְיִשְׁוִי לְבִיהָ וְרַעוּתִיהָ, אִיהוּ מְקַרֵּב קְרִבּוֹת שְׁלָם, דְּנִיחָא לֵיהָ לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמְקַרֵּב קַמִּיהָ תְּרַבִּיהָ וְדַמִּיהָ וְגוֹפִיהָ, וּמְקַרֵּב קַמִּיהָ אִישָׁא וְרִיחָא דְּפוּמִיהָ, וְלָבָא וְרַעוּתָא אֲתַקְרִי מִזְבַּח כְּפָרָה. קְרִבּוֹן אֲתַפְּלַג לְכַמָּה סְטָרִין, לְכַמָּה חוּלְקִין.

נחלקת לכמה צדדים, לכמה חלקים. והקדוש ברוך הוא לא נוטל מהפל אלא הלב והרצון.

ושלשה מלכים הם בגוף: מח, ולב, וכבד. המח אוכל מהפל ונותן ללב. הלב אוכל מהפל ונותן לכבד. הכבד נותן לפל, שגאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים והים איננו מלא. והוא בדגמת ים. והקדוש ברוך הוא מקבלן.

אין לה בכל העולם שעומדים לפניו, אלא תשובה ותפלה של אדם. ואמר רבי יהודה, שלשה מיני תשובה כאן בפסוק הזה: תפלה, שועה, דמעה. וכלם כתובים בפסוק הזה, (תהלים ט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

בר השלשה חשובים לפני הקדוש ברוך הוא, ומפלם אין תשובה מהם, רק הדמעה. שהרי בדמעות הולף הלב ורצון כל הגוף. שלשה עשר שערים נכנסים לפני הקדוש ברוך הוא. הפה - שכתוב בו שמיעה, שכתוב שמעה תפלה ה'. שועה - שכתוב ושועתי האזינה. דמעה - לא כאלה, אלא יותר מהפל, שכתוב אל דמעתי אל תחרש.

מה בין זה לזה? הרבנים של קיסרי, ורבי אלעזר בר יוסף אמר, תפלה - לפעמים שאדם מתפלל תפלתו והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא רוצה לעשות בקשתו, ושותק ממנו ולא משגיח בו, שהרי אין כתוב אלא שמיעה. השועה היא יותר מתפלה, שצווח ברצון הלב לפני רבונו ומשום ששם רצונו יותר, כתוב בו האזינה, כמי שמרכיב אזנו אל אותו הדבור, ועם כל זה שותק, ולא רוצה לעשות רצונו. אבל דמעה היא בלב וברצון של כל

תענית דבר נש אתפליג לכמה סטריין, לכמה חולקין. והקדוש ברוך הוא לא נטל מפולא, אלא לבא ורעותא.

ותרתא מלכין אינון בגופא: מוחא. ולבא. וכבדא. מוחא, אכיל מן פולא, ויהיב ללבא. לבא אכל מן פולא, ויהיב לכבדא. הכבד הוא יהיב לכולא. שגאמר, (קהלת א ט) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. והוא בדוגמת ים. וקודשא בריך הוא מקבלן. רית לה בכל עלמא, דקיימי קמיה, אלא תשובה וצלותא דבר נש. ואמר רבי יהודה, תלת זיני תשובה הכא בהאי קרא. תפלה. שועה. דמעה. וכלהו בהאי קרא פתיבי, (תהלים ט יג) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

בדהו תלתא חשיבי לפני קודשא בריך הוא, ומפולאו לא חשיב מנייהו, בר דמעה. דהא בדמעין אזלא לבא ורעותא וכל גופא. תליסר תרעין צאלין קמי קודשא בריך הוא. תפלה, דכתיב ביה שמיעה, דכתיב שמעה תפילתי ה'. שועה, דכתיב ושועתי האזינה. דמעה, לאו פהני, אלא (דף ע"א) יתיר מפולא, דכתיב אל דמעתי אל תחרש.

מאי בין האי להאי. רבנין דקיסרי, ורבי אלעזר בר יוסף אמר, תפלה, לזמנין דבר נש צלי צלותיה, והקדוש ברוך הוא שומע, אבל לא בעי למעבד שאילתיה, ושתיק מניה, ולא אשגח ביה, דהא לא כתיב ביה אלא שמיעה. שועה איהו יתיר מתפלה, דצווח ברעותא דלבא לקמיה מריה. ובגין דשוי רעותא יתיר, כתיב ביה האזינה, כמאן דארכין אודניה גביה היא מלה, ועם כל דא שתיק, ולא בעי למיעבד רעותיה. אבל דמעה, איהי בלבא